भूत्वा तदोपास्तियोगकांडकृतौ[1] स्थितौ । अग्रिमं ज्ञानकांडं तूद्धरिष्यामीति, देवताः ॥५२॥ संप्रति प्रतिजाने स्म, जानात्येव भवानपि । जैमिनीयन्यायवार्धेः शरत्पर्वशशी भव ॥५३॥ विशिष्टं कर्मकांडं त्वमुद्धर ब्रह्मणः कृते । सुब्रह्मण्य इति ख्यातिं गमिष्यसि ततो, ऽधुना ॥५४॥ नैगमीं कुरु मर्यादामवतीर्य महीतले । निर्जित्य सौगतान्सर्वानाम्नायार्थविरोधिनः ॥५५॥ ब्रह्मापि ते सहायार्थं मंडनो नाम भूसुरः । भविष्यति महेंद्रोऽपि सुधन्वा नाम भूमिपः ॥५६॥ तथेति प्रतिजग्राह विधेरपि विधायिनीं । बुधानीकपतिर्वाणीं सुधाधारामिव प्रभोः ॥५७॥ अथेंद्रो नृपतिर्भूत्वा प्रजा धर्मेण पालयन् । दिवं चकार पृथिवीं स्वपुरीममरावतीं ॥५८॥ सर्वज्ञोऽप्यसतां शास्त्रे कृत्रिमश्रद्धयान्वितः । प्रतीक्षमाणः क्रौंचारिं मेलयामास सौगतान् ॥५९॥ ततः स तारकारातिरजनिष्ट महीतले । भट्टपादाभिधा यस्य भूषा दिक्सुदृशामभूत् ॥६०॥ स्फुटयन्वेदतात्पर्यमभाज्जैमिनिसूत्रितं । सहस्रांशुरिवानूरुव्यंजितं भासयञ्जगत् ॥६१॥ राज्ञः सुधन्वनः प्राप नगरीं स जयन्दिशः । प्रत्युद्गम्य क्षितींद्रोऽपि विधिवत्तमपूजयत् ॥६२॥ सोऽभिनंद्याशिषा भूपमासीनः कांचनासने । तां सभां शोभयामास सुरभिर्द्युवनीमिव ॥६३॥ सभासमीपविटपिश्रितकोकिलकूजितं । श्रुत्वा जगाद तद्व्याजाद्राजानं पंडिताग्रणीः ॥६४॥ मलिनैश्चेन्न संगस्ते नीचैः काककुलैः पिक । श्रुतिदूषकनिर्ह्रादैः श्लाघनीयस्तदा भवेः ॥६५॥ षडभिज्ञा निशम्येमां वाचं तात्पर्यगर्भितां । नितरां चरणस्पृष्टा भुजंगा इव चुक्रुधुः ॥६६॥ छित्त्वा युक्तिकुटारेण बुद्धसिद्धांतशाखिनं । स तद्ग्रंथेंधनैश्चीर्णैः क्रोधज्वालामवर्धयत् ॥६७॥ सा सभा वदनैस्तेषां रोषपाटलकांतिभिः । बभौ बालातपाताम्रैः सरसीव सरोरुहैः ॥६८॥ उपन्यस्यत्सु साक्षेपं खंडयत्सु परस्परं । तेषूदतिष्ठन्निर्घोषो भिंदन्निव रसातलं ॥६९॥ अधः पेतुर्बुधेंद्रेण क्षताः पक्षेषु तत्क्षणं । व्यूढकर्कशतर्केण तथागतधराधराः ॥७०॥[2] स सर्वज्ञपदं विज्ञोऽसहमान इव द्विषां । चकार चित्रविन्यस्तानेतान्मौनविभूषितान् ॥७१॥ ततः प्रक्षीणदर्पेषु बौद्धेषु वसुधाधिपं । बोधयन्बहुधा वेदवचांसि प्रशशंस सः ॥७२॥ बभाषेऽथ धराधीशो विद्यायत्तौ जयाजयौ । यः पतित्वा गिरेः शृंगादव्ययस्तन्मतं ध्रुवं ॥७३॥ तदाकर्ण्य मुखान्यन्ये परस्परमलोकयन् । द्विजाग्र्यस्तु स्मरन्वेदानारुरोह गिरेः शिरः ॥७४॥ यदि वेदाः प्रमाणं स्युर्भूयात्काचिन्न मे क्षतिः । इति घोषयता तस्मान्न्यपाति सुमहात्मना ॥७५॥ किमु दौहित्रदत्तेऽपि पुण्ये विलयमास्थिते । ययातिश्च्यवते स्वर्गात्पुनरित्यूचिरे जनाः ॥७६॥ अपि लोकगुरुः शैलात्तूलपिंड इवापतत् । श्रुतिरात्मशरण्यानां व्यसनं नो छिनत्ति किं ॥७७॥ श्रुत्वा तदद्भुतं कर्म द्विजा दिग्भ्यः समाययुः । घनघोषमिवाकर्ण्य निकुंजेभ्यः शिखावलाः ॥७८॥ दृष्ट्वा तमक्षतं राजा श्रद्धां श्रुतिषु संदधे । निनिंद बहुधात्मानं खलसंसर्गदूषितं ॥७९॥ सौगतास्त्वब्रुवन्नेदं प्रमाणं मतनिर्णये । मणिमंत्रौषधैरेवं देहरक्षा भवेदिति ॥८०॥ दुर्विधैरन्यथानीते प्रत्यक्षेऽर्थेऽपि पार्थिवः । भ्रुकुटीभीकरमुखः संधामुग्रतरां व्यधात् ॥८१॥ पृच्छामि भवतः किंचिद्वक्तुं न प्रभवंति ये । यंत्रोपलेषु सर्वांस्तान्घातयिष्याम्यसंशयं ॥८२॥ इति संश्रुत्य[3] गोत्रेशो घटमाशीविषान्वितं । आनाय्यात्र[4] किमस्तीति पप्रच्छ द्विजसौगतान्[5] ॥८३॥ वक्ष्यामहे वयं भूयः श्वः प्रभातेऽस्य निर्णयं । इति प्रसाद्य राजानं जग्मुर्भूसुरसौगताः ॥८४॥ पद्मा इव तपस्तेपुः कंठद्वयसपाथसि । द्युमणिं प्रति भूदेवाः सोऽपि प्रादुरभूत्ततः ॥८५॥ संदिश्य वचनीयांशमादित्येऽंतर्हिते द्विजाः । आजग्मुरपि निश्चित्य सौगताः कलशस्थितं ॥८६॥ ततस्ते सौगताः सर्वे भुजगोऽस्तीत्यवादिषुः । भोगीशभोगशयनो भगवानिति भूसुराः ॥८७॥ श्रुतभूसुरवाक्यस्य वदनं पृथिवीपतेः । कासारशोषणम्लानसारसश्रियमाददे ॥८८॥ अथ प्रोवाच दिव्या वाक् सम्राजमशरीरिणी । नुदंती संशयं तस्य सर्वेषामपि शृण्वतां ॥८९॥ सत्यमेव महाराज ब्राह्मणा यद्बभाषिरे । मा कृथाः संशयं तत्र भव सत्यप्रतिश्रवः ॥९०॥ श्रुत्वाशरीरिणीं वाणीं ददर्श वसुधाधिपः । मूर्त्तिं मधुद्विषः कुंभे सुधामिव सुराधिपः ॥९१॥ निरस्ताखिलसंदेहो विन्यस्तेतरदर्शनात् ।[6] व्यधादाज्ञां ततो राजा वधाय श्रुतिविद्विषां ॥९२॥ आ सेतोरा तुषाराद्रेर्बौद्धानावृद्धबालकं ।[7] न हंति यः स हंतव्यो भृत्यानित्यन्वशान्नृपः ॥९३॥ इष्टोऽपि दृष्टदोषश्चेद्वध्य एव महात्मनां । जननीमपि किं साक्षान्नावधीद्भृगुनंदनः[8] ॥९४॥ स्कंदानुसारिराजेन जैना धर्मद्विषो हताः । योगींद्रेणेव योगघ्ना विघ्नास्तत्त्वावलंबिना ॥९५॥ हतेषु तेषु दुष्टेषु परितस्तार कोविदः । श्रौतवर्त्म तमिस्रेषु नष्टेष्विव रविर्महः ॥९६॥ कुमारिलमृगेंद्रेण हतेषु जिनहस्तिषु । निष्प्रत्यूहमवर्धंत श्रुतिशाखाः समंततः ॥९७॥

प्रागित्थं ज्वलनभुवा प्रवर्तितेऽस्मि-
न्कर्माध्वन्यखिलविदा कुमारिलेन ।
उद्धर्तुं भुवनमिदं भवाब्धिमग्नं
कारुण्यांबुनिधिरियेष चंद्रचूडः ॥९८॥
इति श्रीमाधवीये तदुपोद्घातकथापरः ।
संक्षेपशंकरजये सर्गोऽयं प्रथमोऽभवत् ॥१॥[9]

Cap. 1. Coelestes, quum inter homines verum deorum cultum in dies evanescere, dogmata vero heretica, et maxime Bauddharum placita, gliscere vidissent, a Ṣiva auxilium petunt. Isque, se in terra Ṣankarae forma manifestatum iri pollicitus, Skandam ad Sudhanvanem regem mittit. Quem deus, Kumárilae speciem gerens, duobus miraculis ad delendos Bauddhas impellit. 2. Incipit: ततो महेशः किल *Keraleshu* ṣrímad-*Vṛishádrau* करुणासमुद्रः । *Púrṇánadí*-puṇyataṭe स्वयंभूलिंगात्मनानंगधगाविरासीत् ॥१॥[10] तच्चोदितः कश्चन *Rájaṣekharaḥ* स्वप्ने मुहुर्दृष्टतदीयवैभवः । प्रासादमेकं परिकल्प्य सुप्रभं प्रावर्तयत्तस्य

[1] मुदोपास्तियोग° B.

[2] Si vocem *tarka* excipias, a montibus alienam, distichon optimi aevi poeta dignum est.

[3] इति निश्चित्य A. [4] आनीयात्र A. E. I. H. 441.

[5] i. e. et a Bráhmanis et a Bauddhis quaerebat.

[6] 'Omnibus dubiis compositis, quum aliud, atque imposuerat, conspexisset.'

[7] Sic E. I. H. 734. in margine. °वौद्धानावृद्धवालकान् A. °वौद्धानां वृद्धवालकं B. C. E. I. H. 1960. 441. वृद्धं बालकं चाभिव्याप्य Schol. [8] i. e. Paraṣuráma.

[9] Et hoc prooemium, et eos locos, qui infra excerpti sunt, codicibus collatis emendavi. [10] Schol. *jyotirlingátmaná.*